

HABERLEŐME ESNASINDA MAKEDON MEDYALARINDA ETİK KURALLARIN İHLAL EDİLME ÖRNEKLERİ

1. Olayın analizi: Uygun olmayan terminoloji

Makedonya'daki en etkili ve çok seyredilen televizyon kanallarından birinin internet-sayfasında Ustrumca belediye başkanı ve 5 belediye meclis üyelerinin tutuklandıkları bildirildi. İnternet-sayfasında „Tutuklanan kişiler mahkemeye götürüldüler ve onlara karşı soruşturma davası açıldı“ yayınlandı. Gerçek şudur: Polis onları sanık olarak göz altına aldı, fakat tutuklamadı.

Yönerge: Raporlarınızda kullandığınız ekonomi, siyasi, hukuki ve diğer kavramların anlamlarını bildiğimize bütünlükle emin olun ve aynılarını uygun olarak kullanmanız gerekir. Uygun olmayan kavramları kullanırsanız, demek ki siz kamuoyuna yanlış bilgi sunuyorsunuz ve şaşırma yaratıyorsunuz. Aynı zamanda gazeteci olarak size de olumsuz etki yapar.

2. Olayın analizi: Gerçeklerin temelli olarak yoklanması

19 Temmuz 2008 yılında bir Makedon internet-sayfası şunu yayınladı: “Gelecek haftadan başlayarak yeni kanun yürürlüğe koyulacağı sırada, sadece satma izni olan dükkanlar alkollü içkileri satabilecekler”. Aslında, Alkollü İçki Satma Yasası'ndaki değişmeler 1 Eylül 2008 yılında yürürlüğe koyulacaktı, yani altı hafta sonra.

Yönerge: Her zaman temelli olarak gerçekleri yoklayın. Röportajcı, bilgi toplamasında her zaman dikkatli olmalıdır. Her bilgiyi en az iki defa gözden geçirin. Eğer birinci kaynak bilgiyi sözlü olarak aktarmışsa, bazı yerde kayıtlı olup olmadığını kontrol edin ya da uzman kişiyle danışın. Yayınlayacağınızın gerçek olduğuna emin olun.

3. Olayın analizi: Nezaketli terminolojinin kullanılması

Makedon internet-sayfası şu başlığı yayınlamıştı: Romenler'den Çingene işleri yapmamalarına rica ediyoruz“. Bu yazı iki genç Romen'in gurbetçi olarak devlet dışında başka bir Romeni öldürdüklerine yönelmişti. Cinayeti işleyen insanlar aramaktaymışlar, fakat insanın cüzdanında para bulmadığından cinayeti işlemişler. Sözde olarak sigara ve çakmağını alarak kaçmışlar. „Çingeneler“ kelimesi Makedon toplumunda gücendirici deyimdir. Çünkü Romen ahalisine karşı önyargılar vardır, Romenler, Çingene yerine Romen olarak adlandırmalarını istemektedirler. Romen ahalisini temsil eden birçok sivil teşkilatlar bu yazıyı ayrımcılık olarak nitelediler.

Yönerge: Kelime, kavram ve ifadelerin seçiminde bağımsız olarak ve doğru davranın. Dikkatli olun ve aşağılayıcı kelimelerden kaçının.

4. Olayın analizi: Stereotip ve önyargılardan kaçınmak

Bir Makedon internet-sayfası Üsküp'ün merkezinde bulunan bir kahvehane 11 genç Romeni içeriye girmelerine izin vermedikleri için yazı yazdı. Kahvehanenin işleticisi şu açıklamayı vermiş: „Özür dilerim, fakat Romenler burada kabul etmiyoruz, çünkü kahvehanenin adı karalanacak“. Makedonya Maliye Bakanı 11 genç Romeni aynı kahvehanede birlikte kahve içmelerine davet etmiş. O zaman kahvehanenin işleticisi girmelerine izin vermiş.

Yönerge: Etnik soruları diğer toplumsal sorunların düşünce bağıllığıyla – sosyal, siyasi, ekonomi açısından birleştirin. İlkönce, kişisel önyargıları bir tarafa bırakın ve stereotiplerden kaçının.

5. Olayın analizi: Uygun resimler

İnternet-sayfası birinin mintanın düğmeleri açılmış 15 yaşındaki bir manken modelin fotoğraf resimleri yayınlamış. İnternet-sayfası erotik resimlerin gösterilme sorumluluğuyla üstlenmesini istemiyormuş. Çünkü fotoğraf resimlerin çekimi bir şirket tarafından yapılmıştı ve kızın annesi ile fotomodel şirketin izniyle resimlerin yayınlanması yapılmıştı. Diğer internet-sayfaları bu kararı eleştirdiler, fakat aynı öyle resimleri yayınladılar. Fotoğraf resimler, her iki internet-sayfasının ana sayfalarında yayınlandı.

Yönerge: Gazeteci, ticari kazanç ve yazıyı ünlüleştirme dışında, yazıyı ve gerçeği tanıtacağına uygun resimler temin etmelidir. Bu şekile hakiki yön seçmelidir. Yine tekrarlayalım, yayınlamak istediğiniz şeyin kamuoyu için ilginç olup olmadığını ilkönce yoklayın.

6. Olayın analizi: Çocuklar hakkında bilgilerin korunması

Makedon internet-sayfası olgun olmayan bir kişinin kendi kuzenini seksüel süistimal ettiği yazıyı yayınladı. Yazıda olgun olmayan kişinin yaş seviyesi, ismi ve soyadının ilk harfi,ü yaşadığı semt ve işlediği eylemin aile evinin resmi yayınlanmıştı. İnternet-sayfası, çocuğun ad ve soyadından ilk harflerini ve annesinin ismini yayınladı.

Yönerge: Gazeteciler, seksüel süistimalin kurbanı veya gerçekleştiren kişinin ismini ya da kişiliğini belirtecek hiçbir bilgi yayınlamamalıdır.

7. Olayın analizi: Mahremiyetin korunması

Makedon internet-sayfası polislerin 5 milyon avro rüşvet alsıkları şüphesiyle yol bekçisi olarak çalışan 40 kişiyi göz altına aldığını yayınladı. İnternet-sayfasında iki maskeli ve silahlı polisin şüpheli sanıkları nasıl mahkemeye götürdükleri resimler yayınlamıştı. İki sanığın yüzleri görüldü. Yaklaşık bir yıl sonra, bu olay halen ispatlanmamıştır.

Yönerge: Mahkeme kararı getirilmeden önce sanık suçlanılamaz. Gazeteciler, kriminal olaylar hakkında, görkemli veya özürsüz gösteriştten kişinin mahremiyetini, kişiliğini, haysiyetini korumalıdır. Raporlarda olası kriminal olay gibi düşünceler içermez ve sanıklar korunmalıdırlar. Aynı zamanda, mahkeme kararı getirinceye kadar hiçbir detayı ortaya çıkaramaz.